

Stanowisko
IV Kongresu Gmin Wiejskich RP
w sprawie:
oświaty

Gminy wiejskie nadal borykają się z problemami finansowymi organizacyjnymi w oświacie. Wciąż jeszcze wprowadzana i uzupełniana nowymi pomysłami Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu reforma systemu edukacji stawia przed samorządami wyzwania, których poziom i skala trudności przekroczyły wyobrażenia jej autorów, a budżety wielu gmin wiejskich doprowadziły do zapaści.

Słuszne i potrzebne zmiany wprowadza się od lat bez należytego rachunku ekonomicznego, a ich finansowymi i społecznymi skutkami obciąża samorządy lokalne.

Sposobem naliczania części oświatowej subwencji ogólnej „na ucznia” uruchomiono proces likwidacji małych szkół wiejskich, lecz odpowiedzialnością za społeczne skutki tak prowadzonej „racjonalizacji” sieci szkolnej oficjalnie obarczono wójtów gmin wiejskich.

Zmiany w Karcie Nauczyciela, podwyższające nauczycielskie pensje i zawarty w nich błąd systemowy nieomal załamał budżety polskich gmin.

Systematyczne nie dofinansowanie oświaty doprowadziło do pogłębiającego się zadłużenia gmin wiejskich, czyniąc wiele z nich niezdolnymi do absorpcji środków unijnych.

Przygotowywana nowa ustawa o dochodach JST ma docelowo zastąpić subwencję oświatową dochodami własnymi samorządów.

Nim to nastąpi, konieczne jest zinventaryzowanie rzeczywistych kosztów prowadzenia zadań oświatowych.

Bez tej wiedzy niemożliwa będzie ocena proporcji zastąpienia subwencji zwiększonymi udziałami w podatkach.

Te kwoty muszą być porównywalne. Obecnie brak jest podstaw do przeprowadzenia takiego porównania.

Proponowany przez MENiS sposób szacowania subwencji oświatowej na lata 2004-2005, jako wyjściowej dla nowego sposobu finansowania JST nie przewiduje zwiększenia kwoty ogólnej na oświatę w budżecie państwa, eksponując bezzasadnie „rentę demograficzną”, tj. zwiększenia wartości bonu oświatowego wobec zmniejszającej się liczby uczniów. Ten uproszczony i w rezultacie błędny sposób myślenia może mieć groźne skutki dla samorządowych budżetów.

Zmiana zasad finansowania samorządów w części dotyczącej oświaty poprzedzona być musi:

- określeniem standardów zatrudniania nauczycieli,
- uproszczeniem zasad wynagradzania nauczycieli tak, aby koszty na wynagrodzenia były dla JST przewidywalne w dłuższej perspektywie czasu.

Działania te umożliwią określenie wysokości niezbędnych nakładów na wynagrodzenia nauczycieli, które stanowią ok. 80-90% wszystkich kosztów związanych z prowadzeniem zadań oświatowych w gminach wiejskich.

Troska o zapewnienie jak najlepszego wykształcenia młodego pokolenia Polaków na progu Unii Europejskiej skłania samorządy wiejskie do stanowczego zwrócenia uwagi na fakt, że:

- w szkołach podstawowych 1 komputer przypada na 44 uczniów (UE-13),
- niewiele ponad 54 % szkół polskich ma salę gimnastyczną, a w 340 gminach nie ma żadnej sali gimnastycznej w sytuacji, gdy rozszerzany jest wymiar zajęć wychowania fizycznego,
- brak jakichkolwiek środków w budżecie państwa na wsparcie samorządów w budżecie i remontach obiektów oświatowych,
- obniżanie wieku szkolnego odbywać się ma na koszt samorządów,
- wygaszany jest program zakupów autobusów szkolnych w sytuacji, gdy zakres dowożenia uczniów powiększa się, a zadłużonych gmin wiejskich nie stać na zakupy nowych, bezpiecznych pojazdów,
- w roku bieżącym nakłady na oświatę wynoszą 3,32 % PKB (w UE co najmniej 4 %) i nie planuje się wzrostu tych nakładów w latach 2004-2005.

W tej trudnej dla polskiej oświaty sytuacji uczestnicy IV Kongresu Gmin Wiejskich domagają się:

- zwiększenia nakładów na oświatę w budżecie państwa,
- pełnej rekompensaty kosztów ponoszonych przez samorządy na prowadzenie szkół,
- uznania prawa „sześciolatków” do bonu oświatowego,
- utrzymania w budżecie państwa w najbliższych 2 latach rezerw celowych na centralny zakup autobusów szkolnych i pracowni komputerowych,
- rzeczywistej pomocy budżetu państwa w budowie obiektów dydaktycznych i sal gimnastycznych.

Apelujemy do Parlamentu i Rządu Rzeczypospolitej Polskiej o uwzględnienie naszych postulatów w trosce o poziom polskiej edukacji.

Warszawa, 31 maja 2003 r.

Przewodniczący
Związku Gmin Wiejskich RP

Martusz Poznański